

ХУЛОСАИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-114-и назди МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих

Парвандаи аттестатсионии №1

Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 12 августи соли 2026, №8

Дар барои сазовор донистани Зарифзода Ғайрат Зариф, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик).

Диссертатсияи номзади Зарифзода Ғайрат Зариф дар мавзуи «Вазъи низомӣ ва сиёсии аморати Бухоро дар солҳои 1826-1860» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) дар ҷаласаи Шурои диссертатсионии 6D.KOA-114-и назди МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» (735700, ш. Хучанд, к. Мавлонбеков, 1; Фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 декабри соли 2025, №492/шд тасдиқ гардидааст, санаи 8 июни соли 2026 (Протоколи №2) ба ҳимоя қабул карда шудааст.

Унвонҷӯ, Зарифзода Ғайрат Зариф, соли тавалудаш 1983, миллаташ тоҷик мебошад. Ӯ соли 2006 Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров»-ро бо ихтисоси муаррих, муаллими таърих ва ҷомеашиносӣ хатм намудааст. Зарифзода Ғ.З. соли 2019 (Протоколи №5-и Шурои олимони ДДХБСТ аз 31.12.2019 с.) ба ҳайси унвонҷӯи кафедраи таърих ва диншиносӣ тадқиқоти илмӣ ҳешро аз рӯи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) дар мавзуи «Вазъи низомӣ ва сиёсии аморати Бухоро дар солҳои 1826-1860» тасдиқ намудааст.

Зарифзода Ғ.З. солҳои 2014-2015 ҳамчун нозирӣ шӯъбаи дуҷуми ДДХБСТ фаъолият намудааст. Солҳои 2016-2019 ба ҳайси омӯзгори фанни таърих, дар вазифаҳои роҳбари Маркази дарёфт ва рушди истеъдодҳо, муовини директор оид ба корҳои методӣ, иҷрокунандаи вазифаи директори МТМУ №14 шаҳри Гулистон, аз соли 2019 то ҳол омӯзгори кафедраи таърихи умумии факултети таърих ва ҳуқуқи МДТ «ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров» кору фаъолият мебарад. Зарифзода Ғ.З. аз фанҳои таърихи наву наватарини мамлакатҳои хориҷа, таърихи асрҳои миёна, таърихнигории таърихи наву наватарини мамлакатҳои хориҷа, муносибатҳои байналхалқӣ дарс медиҳад. Ӯ машғулиятҳои назариявӣ ва амалиашро бо истифода аз технологияи нави таълимӣ ва бо методу усулҳои муосир мегузаронад.

Диссертатсияи Зарифзода Ғ.З. санаи 22 ноябри соли 2025 дар чаласаи кафедраи таърихи ва диншиносии ДДХБСТ (Протоколи №4) муҳокима ва баррасӣ гардида, ба химоя пешниҳод шудааст.

Рохбари илмӣ – доктори илмҳои таърих, профессори кафедраи кафедраи таърихи халқи тоҷики МДТ «ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров» Турсунзода Назирҷон мебошад.

Муқарризони расмӣ:

Саидов Абдуқаҳҳор – доктори илмҳои таърих, профессор, сарҳодими илмӣ Шуъбаи таърихи қадим, асрҳои миёна ва нави Институти таърих, бостоншиносӣ ва мардумшиносии ба номи А. Дониши Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон;

Султонзода Бехзод Султонӣ – номзади илмҳои таърих, сардори кафедраи фанҳои ҷамъиятии факултети №4 Академияи Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни дар ҳулосаи мусбати додашуда, ки аз ҷониби номзади илмҳои таърих, дотсенти кафедраи таърихи халқи тоҷики донишгоҳи мазкур – Ғуломшоев Силемоншо Акимшоевич таҳиягардида, ки дар чаласаи кафедраи таърихи халқи тоҷик таҳти роҳбарии номзади илмҳои таърих, дотсент Сайнаков Сайнак Парпишоевич, санаи 4 июли соли 2026 (Протоколи №11) баррасӣ ва бо имзои ректори донишгоҳи мазкур, доктори илмҳои таърих, профессор Ибодуллозода А.И. тасдиқ шудааст, қайд менамояд, ки: «Диссертатсияи Зарифзода Ғайрат Зариф дар мавзуи «Вазъи низомӣ ва сиёсии аморати Бухоро дар солҳои 1826-1860» таҳқиқоти илмӣ пурра, мукамал ва мустақил ба шумор меравад. Он бо сатҳи баланди таҳлили илмӣ, маҷмуи васеи сарчашмаҳо ва адабиёт, навгониҳои илмӣ ва ҳулосаҳои асоснок фарқ мекунад. Диссертант ба таври бомуваффақият ҳадаф ва вазифаҳои гузошташударо ҳал намуда, ба рушди таърихнигории ватанӣ саҳми арзанда гузоштааст.

Диссертатсия аз рӯйи мазмун, сохтор, услуби таҳқиқот ва ҳаҷми маводи илмӣ ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйири иловаҳо дар асоси Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, пурра мувофиқат мекунад ва муаллифи он Зарифзода Ғайрат Зариф барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯйи ихтисоси 6.1. Таърих ва бостоншиносӣ (6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик)) сазовор мебошад».

Муҳимтарин интишороти довталаби дараҷаи илмӣ аз рӯйи мавзун диссертатсия:

Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1-М]. Шарипов, Ғ.З. Қайдҳо роҷеъ ба таърихи қорҳои ҳарбии Аморати Бухоро дар давраи ҳукмронии амир Насруллоҳон (солҳои 1826-1860) [Матн] / Ғ.З. Шарипов // Номаи донишгоҳ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва ҷомеашиносӣ. - №1 (62). - Хучанд, 2020. - С. 54-59

[2-М]. Шарипов, Ғ.З. «Зафарномаи Хусравӣ» - сарчашмаи таърихии давраи ҳукмронии амир Насруллоҳ [Матн] / Ғ.З. Шарипов, Н.О. Турсунов // Номаи донишгоҳ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва ҷомеашиносӣ. - №4 (69). - Хучанд, 2021. - С. 16-21.

[3-М]. Шарипов, Ғ.З. Вазъи муносибатҳои дипломатии Аморати Бухоро ва Русияи подшоҳӣ (солҳои 20-50-уми асри XIX) [Матн] / Ғ.З. Шарипов // Номаи донишгоҳ. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва ҷомеашиносӣ. - №4 (77). - Хучанд, 2023. - С. 26-33.

Мақолаҳои дар дигар нашрияҳо ба таърифи расида:

[4-М]. Шарипов, Ғ.З. Бухарский эмират в описаниях дореволюционных русских востоковедов [Матн] / Ғ.З. Шарипов // Астраханские петровские чтения «Каспийский регион в имперском пространстве. К 350-летию со дня рождения Петра I Великого». г. Астрахань, 6-7 октября 2022 года. – Астрахань, 2022. – С. 126-131.

[5-М]. Шарипов, Ғ.З. Русские в военной службе бухарской армии [Матн] / Ғ.З. Шарипов // Бухоро тарихи масалалари (энг қадимги замонлардан ҳозиргача) мавзусидаги халқаро миқёсидаги илмий-амалий конференция материаллари 2023 йил-10 июнь. – Бухоро, 2023. - С. 875-877.

[6-М]. Зарифзода, Ғ.З. Маъхазшиносӣ дар осори илмии академик Аҳрор Мухторов [Матн] / Ғ.З. Зарифзода // Укдакушои таърихи миллат Маводи Конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ «Масъалаҳои муҳраи таърих ва фарҳанги мардуми Осиёи Марказӣ дар осори илмии академик Аҳрор Мухторов» баҳшида ба 100-солагии академик Аҳрор Мухторов, 22-уми ноябри соли 2024. – Хучанд, 2025. - С. 175-181 (Ҳаммуаллиф: Ҷ.А. Абдукаримов).

Ба автореферати диссертатсия ҷунин тақризҳо ворид шудаанд:

1. **Расулиён Қ.Р.** – доктори илмҳои таърих, профессори кафедраи таърихи халқи тоҷики Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

2. **Капаева А.Т.** – таърихшиноси қазоқ, доктори илмҳои таърих, профессор ва сарҳодими илмии Институти таърих ва этнологияи ба номи Ҷ.Ҷ. Валиханов дар шаҳри Алмато.

3. **Раҳимова Ш.К.** – номзади илмҳои таърих, дотсент, муовини ректор оид ба илм, инноватсия ва робитаҳои байналмилалӣ Донишқадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон.

4. **Гозиева М.С.** – номзади илмҳои таърих, дотсенти кафедраи забони давлатӣ ва ҷомеашиносии Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ дар шаҳри Хучанд.

5. **Шарифзода М.М.** – номзади илмҳои таърих, дотсент, мудири кафедраи муносибатҳои байналмилалӣ ва таърихи МД “Донишкадаи байналмилалии Хучанд”-и МД “Донишкадаи байналмилалии сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон.

Интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи тақриздиханда бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо аз рӯйи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик), аз ҷумла дар атрофи масъалаҳои дар рисолаи диссертатсионии унвонҷӯ Зарифзода Ғ.З. баррасишаванда таҳқиқоти илмӣ анҷом додаанд.

Шуруи диссертатсионӣ қайд менамояд, ки докталаби дараҷаи илмӣ бар асоси интихоби дурусту баррасии амиқи маъхазҳои таърихӣ ва адабиёти илмӣ дар таҳқиқоти диссертатсионӣ чунин масъалаҳоро ҳаллу ҷавоб намудааст:

- сарчашмаҳои хаттӣ роҷеъ ба таърихи аморати Бухоро дар сеяки дуҷуми асри XIX;
- таърихи аморати Бухоро дар осори шарқшиносони тоинқилобии рус;
- ҳаёти сиёсии аморати Бухоро;
- низоми лашкардорӣ ва ислоҳоти ҳарбии амир Насрулло;
- робитаҳои аморати Бухоро бо Русияи подшоҳӣ ва хонигарии Осиёи Миёна;
- низоъҳои мусаллаҳонаи байни хонигарии Осиёи Миёна.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки омӯзиши мавзӯи аз таърихи омӯзиш ва таҳқиқи сарчашмаҳои таърихӣ доир ба аморати Бухоро дар замони ҳукмронии амир Насрулло дар илми таърихшиносӣ, маъхазшиносии муосир аҳамияти калони илмӣ дорад. Натиҷаи таҳқиқоти мазкурро дар ҷараёни таълифи асарҳо, китобҳои дарсӣ, дастурҳои таълимӣ доир ба таърихи халқи тоҷик, таърихшиносӣ, маъхазшиносӣ истифода кардан мумкин аст.

Вобаста ба масъалагузори дар диссертатсия ҷойдошта муаллиф ҳангоми таълифи рисола ҳамчунин ба принципҳои проблемавӣ-хронологӣ, таҳлилӣ, мантиқӣ, муқоисавӣ, таърихӣ-типологӣ тавассути кардааст. Дар рисолаи диссертатсионӣ усулҳои анъанавии коркард ва ба доираи илм ворид намудани маълумоти таърихӣ аз қабилҳои омӯзиш, таҳқиқ, муқоиса, таҳлил, ҳулосабардорӣ истифода шудаанд.

Эътимооднокии натиҷаҳои таҳқиқотро дақиқияти маълумот, кифоягии ҳаҷми маводи таҳқиқот, коркарди натиҷаҳои таҳқиқотӣ ва ҳаҷми интишорот, таҳлил, баррасӣ, муқоисаи илмӣ амалӣ, инчунин таҳлили сарчашмашиносӣ

таъмин менамоянд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ пешниҳод гардидаанд.

Саҳми шахсии докталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот аз он иборат аст, ки ӯ давоми чанд сол маводи зиёди маъхазҳои хаттӣ, адабиёти илмиро ҷамъоварӣ, таҳлил ва хулосабардорӣ намуда, барои нуфузи илми таърихнигории халқи тоҷикро боло бардоштан кӯшиш намудааст. Дар натиҷа таҳқиқоти муҳимме дар шакли рисолаи номзадӣ навишта, ба Ҷимоя пешниҳод гардидааст.

Шурои диссертатсионӣ зимни баррасӣ аз он хулосабардорӣ намуд, ки диссертатсияи пешниҳодшудаи унвонҷӯ Зарифзода Ғайрат Зариф кори илмӣ ба анҷомрасонидашуда буда, аз ҷиҳати мазмун ва мундариҷа ба ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) мувофиқат намуда, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34, 35 ва 37-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйири иловаҳо дар асоси Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ мебошад. Раванди ҷаласаи Ҷимояи тақрорӣ низ тибқи талаботи бандҳои 73-91-и Низомномаи Шурои диссертатсионӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйири иловаҳо дар асоси Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ гардидааст, гузаронида шуд.

Дар маҷлиси 12-уми августи соли 2026 (Протоколи №8) Шурои диссертатсионӣ қарор қабул намуд, ки ба Зарифзода Ғайрат Зариф дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз рӯи ихтисоси 6.1.1. Таърихи ватанӣ (таърихи халқи тоҷик) дода шавад.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ аз 11 нафар аъзои Шурои диссертатсионӣ 10 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 5 нафарашон докторони илм аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда мебошанд. Аз 10 нафар аъзои Шурои диссертатсионии дар ҷаласа иштирокдошта овоз доданд:

тарафдор – 9 нафар,

муқобил – нест,

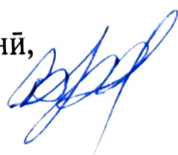
бюллетенҳои безътибор – 1 нафар.

Раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои таърих, профессор

Давлатов М.

Котиби илмӣ Шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои таърих
12.08.2026 с.

Ҳусайнӣ Ф.Р.